

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Batavia, Sive De Antiquo Veroque Eius Insvlae Qvam
Rhenvs in Hollandia facit situ, descriptione & laudibus;
aduersus Gerardvm Noviomagvm, Libri Dvo**

Aurelius, Cornelius

Antverpiæ, 1586

Accuratißima Rheni qui à tergo Batauiam alluit descriptio; qua examußim
& euidenter Batauiæ situm in longum & latum cognoscere possumus,
secundum Caesarem & Tucitum. Capvt III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38123

*Accuratissima Rheni qui à tergo Batauiam
alluit descriptio; qua examussum & eui-
denter Batauia situm in longum & latum
cognoscere possumus, secundum Casarem
& Tacitum.*

CAPVT III.

NE igitur libera nonnullis errandi detur
ocasio, ipsam Batauiam ante omnium
oculos depingemus; modò perennem Rhe-
ni decursum prius descripsimus. Rhenus
itaque inter tres maximos Europæ fluuios
deputatus, de Rheticarum Alpium iugo, vs-
que in Oceani profunda cursum dirigit; Ro-
manis olim memorandus contra feras gen-
tes Imperij murus. Hic diuersas alluit regio-
nes, donec variato sæpius nomine, perpetuo
decursu mari magno illabitur. qui & diuersa
diuersarum partium flumina in se excipiens,
euomit secum in pelagus, quo ipse tendit.
Porro vbi Dusburgo appropinquat, in ge-
minos se riuos diuidit. Vno (Iselam dicunt) *Iselam.*
alluens Bronchorstum & Zutphaniam, Da-
uentriamque & Hatthemum, apud Cam-
pium ciuitatem maritimam in fretum ten-
dit Austrinum. Altero (nonnulli Lecam *Leca.*
vocitant) Hussenum præterlabens & Mal-
burgum, alluit Arnhemum & Oisterbe-
cum,

* nunc,
quia olim
non. ut pa-
tebit ex se-
quentibus.

Walis.

Helinum
praecipuum
Rheni bra-
chium.

Goricum.

cum, Wagenum, & oppidum Rhenum; Dorestadum quoque. Et * nunc tandem Belloportum (Scoenhouiam dicimus) donec in Mosam refusus mare subintrat. Verum alia ex parte Nouesium deserens & Iuliacum, ubi Nouiomagum attingit, Walis dicitur, usque dum venias Lodestemum. Qui deinceps Mosa dictus (aut si mauis à Mosa exceptus, Lecamque deorsum, & Gaudanum Iselam, Romani impiam) in se recipiens, ad Oceanum aequè decurrit. Ast iusto hic forsitan spatio, & quidem cis Dordracum Mosam deducētibus, describendum nobis fuerat praecipuum Rheni brachium (Plinius Helinum vocat) quo plures Salandiae efficiens insulas, tandem prope Walachriam Oceano commiscetur: nisi duntaxat nostri esset propositi, quod ad solius nostrae Batauae situm attinet demonstrandum.

H A C itaque multiuaga Rheni praemissa in pelagus decursione, nunc ad incepta reuertamur. Igitur ubi Walis fluuius desinit, ibi Iulio teste nostra Batavia incipit. Hunc locum nunc Goricum ciuitas occupat, quam & celebriorem efficit amplum D. Martini collegium, & arx munitissima, perpetuum Caroli primi Comitis nostri monumētum. Hic principium Batauorum olim fuit, ad
Walim

Walim scilicet & Lingam. præsidium sanè
 quàm munitissimum regniq̃ue principium.
 de quo Theodericus, primus Catholicæ fi- *Theoderi-*
 det Comes, quem Carolus Caluus tum his *cus primus*
 terris præfecerat: Dacorum monarcham, *comes Ca-*
 qui iam pridem omnia in circuitu vastau- *tholicus.*
 rant, potenti manu eiecit. Ab hoc præterea
 loco ripa tenus Batauia nostra progrediens,
 Dordracum (Belgarum, alij Slauorum op- *Dordra-*
 pidum) in vltiori Mosæ alueo relinquit; & *cum.*
 transitis deinde Lecæ Ifulæq̃ue faucibus, vs-
 que in Roterodamum, Erasmi nostri, (opti- *Roteroda-*
 mis terrarum religione & doctrina notissi- *mum.*
 mi) cunabulum, protenditur. A quo, eo-
 dem in aggere, Delphicos inuisens portus,
 opus mirabile & sumptuosum, Scidamum,
 Vlardingumq̃. pertransit. Postremò Brielli
 peninsula è prospectu à longè consalutata,
 Stadunum cum Mosâ flumine tandem in-
 trat. Porrò vbi Mosâ Oceano miscetur, no-
 stra nihilominus Batauia contra chorum ad
 Septentrionem procedens, & à pelago in
 fronte excepta, vsq̃. ad torrentem (qui ma-
 rinis è collibus distillans, sacrum in Haga
 Comitæ præsecat lucum) plurimis circum-
 uallata terrarum tractibus percurrit; ibiq̃ue
 finem habet ac desinit. Batauis mox Catthi
 sunt finitimi, qui hinc vsq̃. in Sacræ domus *Hillechom*
 torren-

Wassenaria
domus ori-
go. torrentem transeunt. His modò Wassenarij
 heroës absolute imperant, ex Claudio Ciui-
 le & Cereale trahentes originem. Catthos
 sequuntur Caninefates vsq. in Alcmariam.
Verona. quibus à Verona olim ciuitate maxima, ac-
 cedunt Frisij & Frisiobones, vsque in mare
 Fresonicum. Hæc quinarya partitio quæ
 apud Plinium Tacitumque celebratur & le-
 gitur, totam nunc Hollandiam complecti-
 tur. Verùm vt ad nostrum reuertamur insti-
 tutum, Batauos & Catthos, auctore Tacito,
 mare ipsum à fronte alluit, vt supra diximus.
 & Rhenus à tergo excipit in hunc maximè
 modum quem nunc ponemus. Itaque Rhe-
 nus ille magnus Germaniæ fluuius, olim à
 Rheno oppido, Rhenani regis basilica & ha-
 bitaculo, prope Dore stadum (alij Batauo-
Doresta-
dum. durum) ciuitatem maximam & quinquaginta
 duabus Ecclesiis ante Danorum in-
 cursiones celeberrimam, solito cursu (Rhe-
 nus inquam) descendebat, versus arcem
 Antoninam, barbaris Wiltiburgum, nobis
Traiecten-
sis urbis
varia ap-
pellationes. Traiectum, Ptolomæo Nauariam, quòd il-
 lic nauium statio erat in traiciendis merci-
 bus quæ ex mari aduectæ fuerant. Deinde
 Woirdenum, Swamedamum, Rinebur-
 gum, arcemque Romanorum alluebat. In-
 de mox gemino dispartitus gurgite Leydas
 pertran-

pertransiens, tandem in Oceanum apud Catthos ibat. Omnia igitur loca, ciuitates, vici, & paludes (vt breuiter curram) quæ in fronte à Wali & Mosa marique, vsque in Catthos alluuntur, Batauorum sunt. Et iterum quicquid terrarum à Dorestado Rhenus in tergo vsque in Catthos iuxta completitur, vnanimi omnium historicorum sententia Batauiam constituit. quam nunc maxima ex parte, haud iniuria Hollandiam, alij Holtlandiam dicunt; quòd olim tota ferè syluestris fuerit & nemorosa. Sic enim veterum comitum literæ aureis obsignatæ sigillis, quas ex venerabili Domino Menardo abbate Hecmundensi, & primate nostro olim accepi; qui eas legit, & in sacrario cœnobij sui reconditas habet. qui etiam earum rerum quæ patriam suam (Hollandus enim est) illustrare possunt, quàm maximè studiosus existit; bonorumque omnium ac perinde literatorum liberalissimus fautor & patronus. vir sanè integra fide, integriore doctrina, integerrima religione. Cuius (vt verum fatear) eiusque monasterij haud immerita præconia in eo libello, mi Reinerie, inueneris quem De Hollandiæ nostræ illustribus viris & locis inscripsimus. Nunc ad nostram Batauiam, vnde excessimus, pedem

Leida Leidarū, sicut Athena, propter honorificentiam tantæ ciuitatis.

Hollandia.

Menardus abbas Hecmundensis.

B dem

18 CORNELII AVRELII
dem referamus. Igitur ne meis dūtaxat ver-
bis fides adhibeatur, nec illis perinde atque
Apollinis oraculo stetur, vetustissimorum
testimoniis auctorum singula comprobabo.

*Batauiam maxima ex parte ad Hollandos
pertinere, probatissimorum auctoritati-
bus scriptorum irrefragabiliter & eui-
dentissimè demonstratur.*

CAPVT IIII.

RECTIVS nihil vnquam apud Histori-
cos agi posse Tullius ipse definit, quàm
vt stabiliendæ veritati veterum adducant te-
stimonia. Hoc enim hominibus potissi-
mum innatum esse cognouimus, vt verita-
tem vel ipsa instigante natura fideliter in-
quirant. quam etsi per se minimè possunt
inuenire, consulunt nihilominus sapientes;
vt saltem eorum vestigiis inhærendo, veri-
tatem ipsam præclarius inuestigent. Horum
equidem prouocatus exemplo, & vt apes so-
lent singulis insidere floribus, & inde quod
ad rem suam conducit colligere: haud ali-
ter, quanquam librorum mihi curta supel-
lex, indagandæ veritatis causa & intuitu, re-
ceptorum dicta scriptorum in medium ad-
ducam. Virtus enim intellectualis (si quid
Philo-